

MUHAMED TAJIB OKIĆ: ŽIVOT I DJELO, Kemal Bašić, Sarajevo: Udruženje "Balkanski narodni pogled", 2015, str. 243.

Ove godine Udruženje „Balkanski narodni pogled“ objavilo je knjigu mladog bosanskohercegovačkog autora Kemala Bašića pod naslovom *Muhamed Tajib Okić: život i djelo*. Knjiga se bavi jednim od najjementnijih učenjaka islamskih nauka 20. vijeka na prostorima BiH i Turske. Knjiga o kojoj je ovdje riječ na vrlo detaljan i dokumentovan način rekonstruiše život i naučno djelo prof. Okića.

Muhamed Tajib Okić rođen je 1902. u Gračanici. Školovao se u Sarajevu u Šeriatskoj sudačkoj školi, Univerzitetu u Zagrebu, Univerzitetu Sorbona u Parizu i Univerzitetu Zejtuna u Tunisu. Njegovo područje specijalizacije bilo je islamske studije, istočni jezici i književnost. Kako se vidi, školovao se većinom na modernizovanim muslimanskim i zapadnim obrazovnim ustanovama i to je opredijelilo njegov intelektualni profil. Tome se treba dodati i visoka kompetentnost u istočnim i evropskim jezicima.

Nakon završenih studija radio je kao profesor na Šeriatskoj gimnaziji u Sarajevu, Velikoj medresi kralja Aleksandra u Skoplju, te Ambasadi Republike Turske u Beogradu tokom Drugog svjetskog rata. Godine 1945. odselio je u Tursku, gdje nakon rada u Arhivu Turske vlade, biva postavljen za profesora novoosnovanog teološkog fakulteta u Ankari (1949). Nakon toga je predavao na sličnim institutima, odnosno fakultetima u Konyi i Erzurumu. Na ovim fakultetima osnovao je moderne katedre za tumačenje Kur'ana (tefsir) i Poslaničku tradiciju (Hadis). U tom smislu bitno je utjecao na obrazovanje stručnjaka za islamske nauke u modernoj Turskoj. Ovdje mogu i lično primijetiti da sam kako u Turskoj tako i u Maleziji bio u prilici da se sretnem sa brojnim turskim nastavnicima koji su se obrazovali u Turskoj u drugoj polovini 20. vijeka. Kada bi saznali da sam iz BiH s ponosom bi isticali da su bili studenti prof. Okića. Nazivali su ga „hocalarin hocasi“ - profesorom profesora.

Prof. Okić preselio je na Ahiret 9. marta 1977. Po vlastitoj želji dženaza mu je obavljena pred Begovom džamijom u Sarajevu, a ukupan je na mezarju Bare. I ovdje treba spomenuti jednu ličnu opservaciju. Brojni profesori islamskih nauka iz Turske, kada bi dolazili u Sarajevo, redovno bi tražili da posjete mezar prof. Okića. Naši domaćini u početku nisu bili u stanju da lociraju to mjesto, kasnije su to naučili, puni samokritike da se kod nas uglavnom ne pamte mezari alima, osim od članova njihovih porodica i bliskih prijatelja.

Naučno djelo prof. Okića je obimno i raznovrsno. Autor ove knjige raznolike radove je klasifikovao na one koje je prof. Okić objavio prije odlaska u Tursku, one koje je objavio u Turskoj, neobjavljene radove i nezavršene

projekte. Po vrstama, tu imamo kratkih bilježaka, prikaza i osvrtu, naučnih radova, udžbenika, poglavlja u knjigama, enciklopedijskih odrednica i sl. U pogledu predmeta bavljenja, riječ je o tefsiru, hadisu, historiji- političkoj, kulturnoj i pravnoj.

Kemal Bašić je detaljno istražio djelo prof. Okića. Identifikovao je tekstove objavljene na različitim, mjestima, dao njihov kratak sadržaj, ukazao na povode njihovog nastanka i odjek koji su izazvali. To je bio veoma zamašan posao koji je mr. Bašić uspješno obavio. Rad na ovaj knjizi je zahtijevao marljivo istraživanje u bibliotekama u BiH i u Turskoj. Kada je riječ o ovoj drugoj domovini prof. Okića, treba spomenuti da se lična biblioteka prof. Okića danas čuva kao zasebna zbirka na Teološkom fakultetu u Izmiru. Autor ovog prikaza bio je takođe vezan za tu zbirku. Naime, kada sam pripremao knjigu *Bošnjaci izazovi modernosti* ramazana 1997, određene izvore i literaturu koji nisu bili dostupni u BiH, našao sam u zbirci prof. Okića. Tu sam našao brojne islamske publikacije iz socijalističke Jugoslavije, što je pokazatelj koliko je prof. Okić u turskoj prijestolnici Ankari, tradicionalnoj Konyi ili snijegovitom Erzurumu pratio zbivanja u BiH.

Značaj naučnog djela prof. Okića je višestruk. Kemal Bašić je tome posvetio dužnu pažnju. Pokazao je kako je prof. Okić koristio naučne metode u oblasti tefsira, hadisa i historije. Ovaj segment bi trebalo posebno razvijati u daljim istraživanja naučnog opusa prof. Okića. Naime, njegov doprinos modernoj islamskoj misli 20. vijeka trebalo bi ocijeniti uzimajući u obzir stanje u tim naukama kako u BiH, odnosno Turskoj, tako i u okviru zapadnih islamskih studija. Naprimjer, rad prof. Okića o islamskoj tradiciji iz 1937. pokazatelj je visoke upućenosti kako u tradicionalnu islamsku nauku tako i u tadašnja dostignuća zapadnih islamskih studija. Slično je i sa njegovim radovima objavljivanim u Turskoj. On je u Tursku došao u vrijeme kada je načinjen prekid sa tradicionalnim islamskim obrazovanjem i kada su osnovani moderni teološki fakulteti za čiji naziv je uzeta neuobičajena riječ „ilahiyat“ (teologija). Turska je nastavila da koristi ovaj naziv za razliku od arapskih zemalja koje koriste naziv „usul al-din“ (temelji vjere). Ovi fakulteti su u islamsko visoko obrazovanje unijeli dostignuća modernih religijskih studija.

Prof. Okić je upravo bio profil naučnika koji je odgovarao za taj novi model islamskih nauka. Njegovo pripadanje modernoj orijentaciji u islamskim naukama možda je simbolično vidljivo iz jedne fotografije koju je Kemal Bašić odabrao na str. 236 ove knjige. Na toj fotografiji načinjenoj 1940. na sarajevskim ulicama vide se trojica bošnjačkih tada mladih intelektualca: Hamdija Ćemerlić, Mehmed Begović i Muhamed Tajib Okić. Sve trojica su bili francuski studenti, poslani u ovu zemlju na temelju jugoslovensko-francuske kulturne saradnje. Hamdija Ćemerlić je studirao pravo, doktorirao u Parizu na temi ustavnog prava i postao jedna od ključnih ličnosti pravne

nauke u BiH nakon 1945. Mehmed Begović je specijalizovao šeriatsko pravo na Univerzitetu u Alžiru, tada označenom kao „prekomorska Francuska“, uspostavio katedru šeriatskog prava u Beogradu i postao istaknuti pravni stručnjak u Jugoslaviji. Muhamed Tajib Okić je u Parizu na Univerzitetu Sorbana pripremio disertaciju o Hasanu Kafiji Akhisariju. Prilikom procesa štampanja ovaj rukopis je nestao, te nije mogao biti podnijet Univerzitetu radi stjecanja stepena doktora nauka. I bez toga, Muhamed Tajib Okić je svoje školovanje u Parizu trajno ugradio u svoj naučni profil i postao je jedan od osnivača modernih islamskih studija u Turskoj.

Knjiga Kemala Bašića, predstavljajući prvo monografsko bavljenje ovim alimom, značajnim i za BiH i za Tursku, predstavlja nam na dokumentovan način jedan zanimljiv život i bogato naučno djelo, koje predstavlja odraz izazova pred muslimanima Balkana i islamskom mišlju 20. vijeka.

Fikret Karčić